

N.F.S. Grundtvig “Aabent Brev til Prof. Sibbern om Mag. Lindberg og Meer”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.12, april 2018

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1836 (SJ: 561)

Andre udgaver

US *Udvalgte Skrifter* 8

Teksten er etableret af Kim Steen Ravn

Punktkommentarer, indledning og tekstredegørelse er skrevet af Kim Steen Ravn, redigeret af Klaus Nielsen og Kirsten Vad

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning ph.d. Jes Fabricius Møller

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2025

[[A:193] |US8:113

Aabent Brev til Prof. Sibbern om Mag. Lindberg og Meer.

Nei, Professor *Sibbern*! den *Abstraction* gaaer bestemt for vidt, thi i *Livet* maae vi nødvendig blive staaende ved de *concrete* Tilfælde, og hvordan kan vi da paa nogen muelig Maade skille Pastor *Grundtvig* fra Magister *Lindberg*, det hele *Lindbergske* Parti, der jo ovenikjøbet er synonym med det *Grundtvigske*, og *Sogne-Baandets Løsning*, der i alle Maader maa ligge *Grundtvig* nok saameget paa Hjerte, som *Lindberg*, og efterstræbes aabenbar af ham paa *samme Maade*. See, saaledes vilde det hænge sammen, om end *Lindberg* og *Grundtvig* slet ikke personlig kjendte, agtede og elskede hinanden, men det gjør de nu desuden, og skulde alligevel den Ene af dem opoffre den Anden for “den gode Sag”, da maatte jeg blive Offeret, som baade er ældst og har, siger Man jo, lige fra Begyndelsen skadet den gode Sag ved min Fremfusenhed, har aabenbar ført *Lindberg*

ind i det, altsaa i Fiendens Sprog “forført” ham, og maatte da reent være en *Djævel*, om jeg, for at hytte mit eget Skind, tilsidst lod ham i Stikken, der blev mig tro, da hardtad alle Andre forlod mig, ja, stod mig ikke blot *ærlig* og *trofast* bi, men stillede sig *høimodig* og *djærv* i Gabet, saa hele Hadet og hele Hoben efterhaanden faldt | **[A:194]** paa ham, aabenbar kun, fordi han ikke vilde forlade end sige opoffre mig.

Altsaa, Professor *Sibbern!* vi To kjende hinanden fra “*Valkendorphs Collegium*”, fra de aabne, livlige Ungdoms Dage, som vi aldrig kan glemme, men hvis Minder er som Reliquier, vi vel ikke dyrke eller forgude, men kysse dog venlig og trykke til vort Hjerte, og, hvorvidt vi end adskildtes i Levnets-Løbet, hvor ulige end vore Anskuelser og Meninger, vore Baner og Veie blev, gode, gamle Bekjendtere kunde vi dog aldrig holde op at være; vi kunde misbillige hinandens Skridt, vel endogsaa gjensidig miskjende Endeel i den senere Udvikling, men *aldrig mistænke* eller *fordømme* hinanden; thi vi vidste det godt, at *Ingen* af os *vilde* noget *Uædelt* eller *gjorde* noget *Uærligt!* Om De end derfor ikke selv, midt i Angrebet paa *Lindberg*, med gammel Oprigtighed, havde indrømmet, at *Lindbergs* yngre Venner, der skyldte ham Agtelse og Taknemme **[US8:114]** lighed, gjorde vel i at blive ham troe, saa det er ilde, Man vil lade dem bøde derfor, saa var jeg dog lige vis paa, at saasnart De opfatter Forholdet mellem *Lindberg* og *mig*, og mellem de *gammeldags Christne* og *Rationalisterne* i Danmark, reent og upartisk, da vil De strax finde, det er en meget “*indviklet Sag*”, som umuelig kan opredes ved at “banlyse” *Lindberg* eller dømme ham til “eensomt Fængsel” paa “Vand og Brød”, **[A:195]** hvad dog, ei engang blot figurlig talt, var Tilfældet, naar han skulde lade sig Pennen rive af Haanden og nedsynke i total Uvirksomhed.

De har, *personlig*, en lille Afregning med *Lindberg*, for Deres *uskyldige* Psalme-Samling, som han, vist nok *ikke* for at saare *Dem*, men dog uden at ændse det var *Dem*, der *uskyldig* blev saaret, efter mine Tanker, ligesaa uklogt som unødvendig og ubillig angreb, og hvad De svarer ham i *den Henseende*, hverken vedkommer mig eller vil jeg blande mig i, undtagen forsaavidt jeg, da Tydelighed i Talen kræver det, fuldelig giver *Dem* Ret.

Havde imidlertid *Lindberg*, med den aabne Erklæring, at paa Samlingen, *som Deres*, var der ikke det Mindste at klage, da den jo ikke blev os paatvunget, men at det var mærkeligt, om Professor *Clausen* kunde billige den, da vilde jeg maaskee nok meent, den Snert var unødvendig og ei ganske *ridderlig*, men kunde dog aldrig kaldt den uforskyldt, og her staae vi ved den “*indviklede Sag*”, De ikke blot har blandet *Dem* i, men i *Kjøbenhavns-Posten* paa en Maade gjort til *Deres*, som det synes, uden at huske, at *Modstanderen* da nødvendig bliver baade *Lindberg* og *Grundtvig*, Een for Begge og Begge for Een.

Nu, naar de *gammeldags Christne* skal have en *borgerlig* Modstander i *Danmark*, da kan jeg ikke ønske dem en ærligere og ædlere end Professor *Sibbern*; men har Professor *Sibbern* ogsaa ret besindet sig paa Sagens hele Sammenhæng og har han *Fuldmagt* til at afgjøre den paa billige Vilkaar, det er to vigtige Spørgsmaal, som foreløbig maae besvares, førend vi, efterat have stridt saa længe og lidt saa meget, kan paa den ærlige, ædle, fredelige og frisindede Mands Ord “træde tilbage” og lægge Sagen i *hans* Haand.

Altsaa: *hvad* er *Sagen*? Aabenbar |A:196| hverken meer eller mindre end de *gammeldags Christnes Borger-Ret i Danmark*, som *Lovene* paa det Klareste og Stærkeste hjemle dem, og har hjemlet dem snart i *tusind Aar*; men hvori de nu |US8:115| henved halvtredsindstyve Aar har lidt mange Skaar, og som det nys tegnede til, de reent skulde miste, da et stort Parti især af *Geistligheden* aabenbar lagde an paa at udrydde deres *Tro*, som en gammel *Over-Tro*, der nu ei meer kunde taales.

Biskop *Balle* stod imidlertid i Gabet for den “*gamle Tro*” til 1808, og skjøndt den siden ei fandt saa høie Velyndere, men maatte nøies med en “*Candidat*”, der nær ikke engang var blevet “*Capellan*”, og er nu saa godt som ingen Ting, og med en skriftklog *Magister*, til offentlige Paatalere af Dens borgerlige Rettigheder, kan Den dog derved umuelig have tabt dem. Vist nok har baade *Lindberg* og jeg seet os nødt til at nedlægge vore Embeder, og har begge mistet vor Deel i Trykke-Friheden, men om det ogsaa var en aldeles nødvendig Følge af Ubesindighed og Overilelse hos os, saa kunde jo dog hverken vi eller vore Med-Troende derved tabe Ret til at beholde og forplante vor i Riget gennem mange Aarhundreder fredlyste *Tro*.

Denne Ret kunde vi nu beholde paa forskjellige Maader, men den *Fordeelagtigste* synes det unægtelig at være, at vi beholdt Stats-Kirken (the Establishment) og at de, der ansaae vor *Tro* for *Over-Tro*, fik Lov til, hvad det var Synd at nægte dem, *udenfor* Stats-Kirken frit at bekjende og forplante hvad de kaldte den rette *Tro* og oplyste Christendom. Dette var Biskop *Balles* Syns-Maade, unægtelig den *mest liberale*, de statskirkelige *Orthodoxer* nogensteds har erklæret sig for, og jeg traadte længe i min høiærværdige Forgjængers Fod-Spor, som førde mig til det “*fortvivlede*” Skridt at tiltale Professor |A:197| *Clausen* paa hans *Embede*, vist nok *ikke* med juridiske men dog med de skarpeste literære og moralske Vaaben, jeg kunde finde og føre. Jeg kalder det et “*fortvivlet*” Skridt, thi De veed nok, jeg er gammel vant til at kalde enhver Ting med sit rette Navn, naar jeg har lært det, og det var virkelig et Skridt i den yderste *præstelige Fortvivlelse*. Hvor langt det nemlig var fra at jeg vilde lade Sønnen undgælde for Faderen, behøver jeg *ikke* at sige *Dem*; og, om De end ikke deler min Anskuelse af Farens *Størrelse*, vil De dog vist tilstaae, det saae

farligt ud for den "*gamle Troes*" Tilhængere i Landet, da alle Folk udenfor Kjøbenhavn var *bundet* til deres *Sogne-Præster*, og alle *Theologiske Studenter* baade udvortes *bundne* til Professor *Clausen* og indvortes i Almindelighed gennemtrængte af Beundring for ham. Uagtet jeg derfor i alle de Aar, jeg var saa godt som *excommuniceret*, havde vogtet |US8:116 mig for *mod* nogen Enkelt-Mand at trodse paa Love, der aabenbar var forældede og tage det strængere med Eder end de, der afkrævede dem, saa troede jeg dog, at her, til Troens Redning, maatte gjøres en Undtagelse, og jeg gjorde den, som en ærlig Mand og en samvittighedsfuld christelig Præst, men som en meget *partisk* Borger, saa det var en aldeles rigtig Følelse hos mig, at naar Regjeringen ikke vilde tage *mine Troes-Forvandtes Parti*, skulde jeg tage min Afsked. Hvad der nu i dette Tilfælde vilde været Rettest af Regjeringen, *naar* den havde seet, det gjaldt de gammeldags Christnes *Religjons-Frihed* i Riget, er i alt Fald et unyttigt Spørgsmaal, da det er klart, det saae *Den* først senere; men vel maae vi spørge, om vore *kirkelige Modstandere* ikke saae det, og om det ikke virkelig var deres Agt at benytte *Stats-Kirken*, som var indrettet til vor Troes Værn, til Dens *Undertrykkelse* og *Udryddelse* under Navn af *Over-Tro*? |A:198 Og, Professor *Sibbern*! De maa vist, ligesaavel som jeg, besvare dette Spørgsmaal med: jo, *det var deres Agt*; thi hverken tilbød de os *Troes-Frihed* under en anden Form, ikke heller vilde de engang høre vore Forslag dertil.

Saasart jeg nemlig havde nedlagt mit Embede i Stats-Kirken, fandt jeg, at da hvad jeg søgte, *ingenlunde* var Lov til borgerlig at undertrykke min Troes Modstandere, men kun at beholde og forplante den i Fred, saa kunde jeg godt finde mig i at overlade Modstanderne *Stats-Kirken* med alle Dens *Leve-Brød*, naar det blot tillodes mig og mine Troes-Forvandte at træde ud og sørge for vor Salighed og vore Børns christelige Underviisning, som vi vilde og turde forsvare. Understøttede og anbefalede nu Modstanderne dette høistbillige og tarvelige Forlangende? Nei, langt fra, de modsatte sig det af alle Kræfter, udraabde mit *fredelige* og *kiærlige* Forslag for et grueligt Brudd paa Fred og Kiærlighed, et farligt *Sectereri* og jeg veed ikke hvad. Endelig faldt det mig ind, der var endnu en Udvei, vel ingen anden Steds forsøgt, men, som vi har seet i *Kjøbenhavn*, dog fremkommelig i det Mindste i vort fredelige *Danmark* og da, *borgerlig* og *statsmæssig*, langt at foretrække for enhver Anden: *Lære-Frihed* nemlig for Geistligheden og *Sogne-Frihed* for hele Folket, der, naar Regjeringen holdt sig *upartisk*, vilde *opveie* hinanden og tilveiebringe en Forening af *virkelig Troes-Frihed* og *statskirkelig Orden*, Man endnu aldrig saae. Greb nu *Modstanderne* dette Forslag med Glæde, der, antaget, vilde give dem aldeles lige |US8:117 Borger-Rettigheder med os, ende al Kiv og Splid mellem Ædlinger og lade den videnskabelige Oplysning gaae sin egen fri og

rolige Gang? Nei, De maae jo vide det, Professor *Clausen* valgde netop af alle mine Skrifter den lille fredelige Bog om disse Ting at kiøle sin |A:199Harme paa, og erklærede sig bestemt *imod* den foreslaaede *Frihed*.

Nu, Professor *Sibbern*! paa Ære og Samvittighed! *hvilket Parti* i den Danske Stats-Kirke var nu det *liberale*, og hvilket det *herskesyge*, utaaelig herskesyge: det *Grundtvig-Lindbergske* eller det *Clausenske*?

Dog, De har i Grunden allerede svaret, ved at erklære Dem *uforbeholden for* Sogne-Baandets Løsning; men laster det som en *Duplicitet* ∴ Tvetydighed hos *Lindberg*, at han vedbliver at staae hardt paa det *Gamle* i *Alter-Bogen* og andensteds. De har altsaa *ikke* læst min lille Bog om “*Den Danske Stats-Kirke*”, ellers vilde De seet, at jeg gjør ligesaa, og vist være billig nok til at indrømme, vi maae nødvendig gjøre saa, *naar Modstanderne* haardnakket, som de gamle Romere, afslaae ethvert Freds-Tilbud, der ei medfører *Trældom*. En *Krig* lader sig nemlig *ikke* fortsætte *fredelig*, og vil det *Clausenske* Parti absolut have en *herskende* Kirke i Danmark, da er der kun ladet os Valget mellem at *trælle*, eller kæmpe om Herredømmet, skjøndt vi slet ingen Lyst har til at kæmpe *for* det. Herskabet er endnu vor Troes *lovlige* Ret, men vi indsee, det er i Grunden *Uret* og derfor opgive vi det gjerne for bestandig, men *overgive* det til *Modstanderne* kan vi jo ikke, saa just fordi vi ere “*Frihedens Mænd*”, maae vi sige: *skal* endelig *Nogen* være *Træl*, som vi ikke ønske, da være *Den* det, som vil *gjøre* sin fribaarne *Næste dertil*! Vist nok er dette en Slags *Duplicitet*, som *Krig* og *Fred*, men det er ingen Tvetydighed, det er den *ærligste*, *aabneste* og *billigste* Færd, der findes beskrevet paa noget Blad af *Kirkens Historie*, og naar det synes *Dem*, som det var at ville aftrodse “*Regjeringen*” Noget, da begriber jeg neppe, hvordan en saadan Tanke kunde ind|A:200snige sig hos *Dem*. Vel er jeg under *Censur* og *Lindberg* ligesaa, og det har jo Udseende af Regjeringens Mishag med os og Mistanke til os, men om de fandt Sted, var De, Professor *Sibbern*, vist *ikke* den Mand, der vilde styrke Regjeringen deri, og jeg har al Grund til at troe, at hverken har den *Danske Regjering* |US8:118mange troere Undersaatter end mig og mine Lige, ikke heller har *Den* det Mindste *imod* os uden for den *Uro* vi unægtelig har gjort, og som *Den* maaskee ikke endnu indseer, vi var nødt til at gjøre. At oplyse Regjeringen herom, det har været og det er endnu bestandig vor Bestræbelse, fordi vi føle os visse paa, at saasnart vor Faderlige Regjering, det er: vor *elskede Konge* seer, at det virkelig slet *ikke* er *andet* end “*Nødværge*” vi bruge mod et stærkt Parti, der vil undertrykke vor “*Fæderne-Tro*” og berøve vore Børn den, og at naar vi blot kan beholde den i *Fred*, vil vi gjerne holde *Fred*, da *skaffer* Han os sikkerlig *Fred*. Herved maa det blive indtil videre, og *Een* maa staae i Gabet, *saalænge* vi har *Krig*, enten det saa skal

være *Lindberg* eller *mig* eller en *Tredie*, og Den, der staaer i Gabet har det i alle Maader saa ondt, at *Modstanderne*, som hverken ynke eller skaane ham, kan aldrig med Billighed forlange, han skal enten ynke eller skaane dem, saa *naar* nu De, Professor *Sibbern*, i Humanitetens og Frihedens og Fredelighedens Navn, byder os at nedlægge Vaaben, da maae vi nødvendig spørge, om De har *Fuldmagt* til at slutte *Fred* paa *billige Vilkaar*? Vi indrømme nemlig gjerne, at al Slags Krig baade er ubehagelig og, paa "*Nødværge*" nær, uchristelig og uretfærdig, og føres blandt os syndige Mennesker aldrig paa nogen af Siderne saa reent og menneskelig, som den burde, men derfor kan vi dog umuelig overgive os paa Naade og Unaade til vor Troes Modstandere, som ovenikjøbet endnu har *Loven imod sig*.

A:201Har De altsaa *Fuldmagt* fra Professor *Clausen* og hans Parti til at slutte Freden paa de overordenlig billige Vilkaar, vi har tilbudt og fremdeles tilbyde, saa Man paa ingen af Siderne vil gjøre til en *borgerlig* Forbrydelse hvad der er skedt under Krigen, men paa begge Sider gjøre sig Umage for, at Ødelæggelsens Spor kan udslettes, og herefter unde *hinanden* al den *Frihed*, Man selv vil have? Har De *Fuldmagt* til det, da underskriver jeg strax baade paa *Lindbergs* og egne Vegne og paa alle Deres, som ændse vort Ord, og naar vi da, velforligte, bede *Majestæten* om *Sogne-Baandets Løsning* og *Lære-Frihed* efter Bibelen for Præsterne, da tør jeg vel ikke sige, der jo vil reise sig et *tredie* Parti derimod; men jeg tvivler slet ikke om, at *Fredens*, *Frihedens* og den *Borgerlige Ordens* Stemme vil snart seire i *Danmark*. Saalænge derimod Professor *Clausens* Ultimatum er, at *Sogne-Baandet* skal paa *ingen Maade* løses, saalænge maae vi ogsaa bekæmpe en **US8:119***Lære-Frihed* hos Præsterne, hvori Menighedens *Troes-Frihed* gaaer tilgrunde, og stride for hvert Ord i Alter-Bogen, som det er os magtpaaliggende bliver ved at lyde *blandt* os ved *Naade-Midlerne*. Det Sidste kan maaskee nok synes *Dem* en Grille, da De neppe lægger samme Vægt som vi paa "*Ordet*" ved "*Naade-Midlerne*"; men De vil dog være billig nok til at indrømme, at naar vi *troe*, Naade-Midlernes Virkning beroer derpaa, maae vi stræbe paa alle Maader at sikkre os det, og have Ret dertil, naar vi *ikke* vil have Nogen det *paanødt*!

N. F. S. Grundtvig.